

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET VOOR DE HERONTWIKKELING VAN EEN BEDRIJVENTERREIN AAN DE TORENSTRTAAT IN UITHUIZERMEEDEN

definitief rapport
18 november 2013

buro bakker adviesbureau voor ecologie bv

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET
VOOR DE HERONTWIKKELING VAN EEN BEDRIJVENTERREIN AAN
DE TORENSTRAAT IN UITHUIZERMEEDEN

©

Gebruik en overname van gegevens
alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

*Buro Bakker (2013);
Toetsing Flora- en faunawet voor de herontwikkeling van een bedrijventerrein aan de Torenstraat in
Uithuizermeeden. Buro Bakker adviesburo voor ecologie BV te Assen,
in opdracht van Gemeente Eemshond.*

in opdracht van:

GEMEENTE EEMSMOND

contactpersoon:

MEVR. H.J. UILENBERG-BUIST

uitgevoerd door:

BURO BAKKER ADVIESBURO VOOR ECOLOGIE BV
Weiersloop 9 Postbus 10034 9400 CA Assen - tel. 0592-313389 - info@burobakker.nl

Projectleiding:
Ir. M.S. Van Kerkevoorde

Veldwerk
Ir. G. Nijland, Drs. A. Lutgerink & Ing. H.J. Steendam

Rapportage:
Ing. H.J. Steendam

Inhoud

1	INLEIDING.....	1
1.1	AANLEIDING EN DOEL	1
1.2	WETTELIJK KADER	1
1.3	METHODE.....	3
1.4	PLANGEBIED	1
1.5	VOORGENOMEN ONTWIKKELING.....	3
2	FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG....	4
2.1	FLORA.....	4
2.2	VOGELS	4
2.3	VLEERMUIZEN	5
2.4	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN.....	6
2.5	REPTIELEN EN AMFIBIEËN.....	6
2.6	VISSEN	7
2.7	OVERIGE SOORTEN	7
2.8	LICHT BESCHERMDE SOORTEN.....	7
3	CONCLUSIES	8
3.1	SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN.....	8
3.2	SAMENVATTING VERVOLG.....	8
4	BRONNEN	10

BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

De gemeente Eemsmond heeft het voornemen om een voormalige meubelwinkel, inclusief het omliggende terrein te herontwikkelen. De voormalige meubelwinkel ligt op een kwetsbare plek, tegenover de Mariakerk en door leegstand staat de ruimtelijke kwaliteit van het gebied onder druk. De herontwikkeling bestaat uit sloop van de voormalige meubelwinkel en de vervanging door twee woonkavels. De loods die schuin achter de meubelwinkel ligt zal worden hergebruikt. Het groene binnengebied zal zoveel mogelijk in huidige vorm gehandhaafd blijven.

Effecten op beschermde flora en fauna als gevolg van de gewenste ontwikkeling, kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Buro Bakker is gevraagd om aanwezige beschermde flora en fauna in beeld te brengen en de effecten van de gewenste ontwikkeling op deze soorten te beoordelen.

Met het onderzoek wordt in beeld gebracht of en welke beschermde soorten in het plangebied aanwezig zijn. Indien de gewenste ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten voor deze soorten, leidt dit tot aanbevelingen voor vervolgstappen. Het uiteindelijke doel is het afstemmen van de ontwikkeling op de aanwezigheid van beschermde soorten, zodat gewerkt wordt binnen de kaders van de Flora- en faunawet.

1.2 WETTELIJK KADER

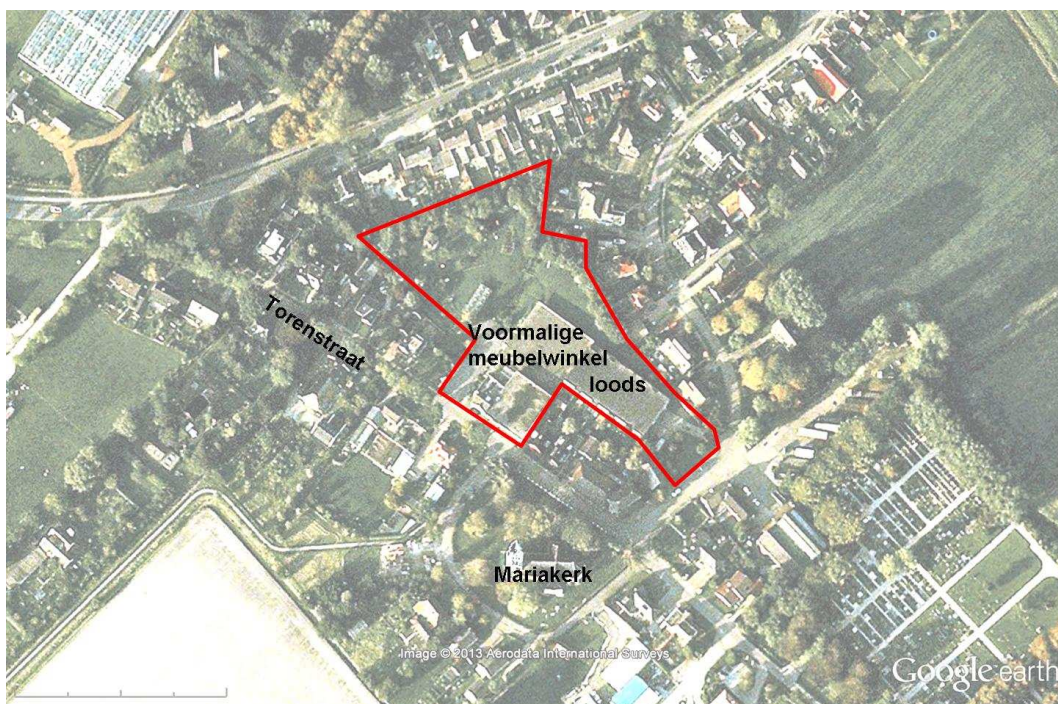
De Nederlandse natuurwetgeving is gebaseerd op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. De soortbescherming is hierbij uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt een aantal veelal zeldzame of kwetsbare planten- en diersoorten. Relevant zijn in het kader van deze quickscan vooral de bepalingen die van toepassing zijn op ruimtelijk inrichting en ontwikkeling. De Flora- en faunawet is overal in Nederland van toepassing, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten.

Er worden in de Flora- en faunawet drie verschillende beschermingsniveaus gehanteerd: een lichte, een matige en een zware bescherming. Voor soorten met een lichte bescherming geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Bij matig en zwaar beschermde soorten zijn mitigerende maatregelen van toepassing als effecten van de gewenste ontwikkeling niet uitgesloten kunnen worden. Dit betekent dat ontwerp, planning en/of uitvoering afgestemd moeten worden op de beschermde soorten, zodanig dat de functionaliteit van de verblijfplaats van deze soorten behouden blijft. Een ontheffingsprocedure treedt in werking als mitigatie niet mogelijk is.

Een toelichting op de Flora- en faunawet staat in Bijlage I.

1.3 PLANGEBIED

Het plangebied is gelegen in de bebouwde kom van Uithuizermeeden, schuin tegenover de Mariakerk. De totale oppervlakte van het gebied bedraagt ongeveer 1 hectare. Het geheel is gelegen in de gemeente Eemsmond (provincie Groningen).

Figuur 1: De ligging van het plangebied (bron: Google Earth).

Het plangebied bestaat uit een combinatie van bebouwing (voormalige meubelwinkel Woltjer en een loods van Rib4Fun), particulier groen en een ruim (deels) openbaar groengebied met een smalle dichtgegroeide watergang.

Figuur 2: Impressie van het plangebied (dd 16/05/2013).

In het groengebied bevindt zich een oude boomgaard, een dierenweide, een oude kas en een speeltuintje. Het aanwezige gras wordt gedurende het groeiseizoen kort gehouden door een frequent maaibeheer. Opgaand groen is vooral langs de randen van het plangebied aanwezig.

Potenties voor verblijfplaatsen van vleermuizen liggen in de hogere delen van de bebouwing en in delen van de groenvoorziening met oudere opgaande bomen. Daarnaast biedt het groengebied mogelijkheden als foerageergebied voor vleermuizen.

1.4 VOorgenomen ONTWIKKELING

De voorgenomen ontwikkeling bestaat uit herontwikkeling van het terrein. Hierbij wordt de voormalige meubelwinkel gesloopt en op termijn vervangen door twee woonkavels. De groenzone blijft grotendeels gehandhaafd.

1.5 ONDERZOEKSOPZET

Gebiedsverkenning

Om een indruk te krijgen van de (potentiële) natuurwaarden van het terrein is op 16 mei 2013 een veldbezoek gebracht. Daarbij is gelet op de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Voor de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn daarnaast de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie bronnen achter in dit rapport). Daarnaast zijn inschattingen gemaakt van het (mogelijke) voorkomen van beschermde soorten op basis van terreinkenmerken.

Vleermuizen

Omdat op basis van de veldverkenning van 16 mei de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen niet kon worden uitgesloten is een onderzoek naar vleermuizen uitgevoerd. Het onderzoek naar vleermuizen heeft betrekking op de mogelijke aanwezigheid van verblijfplaatsen in de bebouwing en de mogelijke aanwezigheid van vliegroutes en foerageergebied in directe nabijheid. Ten behoeve hiervan zijn vijf gebiedsdekkende inventarisaties uitgevoerd. Deze vonden plaats in de avond- of ochtendschemering, bij het uit- of invliegen van de vleermuizen. In tabel 1 is een overzicht opgenomen van de omstandigheden tijdens de veldinventarisaties. De omstandigheden tijdens de inventarisaties waren voldoende voor het verkrijgen van betrouwbare onderzoeksresultaten.

Tabel 1. Omstandigheden vleermuisveldbezoeken Torenstraat Uithuizermeeden.

ONDERZOEK VLEERMUIZEN						
Datum	Zonsopkomst/ zonsondergang	Begin	Einde	Temperatuur	Wind	Bewolking
7 juni 2013	21.57 uur	21.45 uur	00.00 uur	12°C -> 10°C	Matig	Onbewolkt
5 juli 2013	22.02 uur	21.50 uur	00.05 uur	15°C	Windstil	Onbewolkt
21 augustus 2013	20.48 uur	20.30 uur	00.10 uur	16°C	Windstil	Licht bewolkt
19 september 2013	19.39 uur	20.10 uur	22.20 uur	12°C	Matig	Geheel bewolkt

Om de aanwezigheid van vleermuizen in het onderzoeksgebied te bepalen is gebruik gemaakt van een heterodyne batdetector type Pettersson D240x. Met behulp van deze batdetector is het mogelijk om de ultrasone geluiden die vleermuizen produceren, om te zetten in voor mensen hoorbare geluiden. Aan de hand van het ritme en frequentie van het geproduceerde geluid is het mogelijk om, soms in combinatie met zichtwaarnemingen, vleermuizen op naam te brengen. Met dit type batdetector is het daarnaast mogelijk om opnames te maken die met gespecialiseerde software (Batsound) geanalyseerd kunnen worden. Met name voor determinatie van soorten van het geslacht *Myotis* is dit een effectief hulpmiddel.

Het onderzoek is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol¹.

¹ GaN, NGB en Zoogdiervereniging, 2013. Vleermuisprotocol versie 27 maart 2013.

2 RESULTATEN EN EFFECTENBEOORDELING

In de paragrafen 2.1 tot en met 2.7 wordt de aanwezigheid van zwaar en matig zwaar beschermde flora en fauna besproken. De aanwezigheid van deze soorten kan leiden tot een mitigatieopgave. In paragraaf 2.8 wordt ingegaan op de aanwezigheid van licht beschermde soorten.

Tevens worden de effecten beoordeeld die de voorgenomen ontwikkeling heeft op beschermde flora en fauna.

2.1 FLORA

Voorkomen

Op het terrein zijn uitsluitend algemene soorten aanwezig. In het plangebied zijn verschillende begroeiingstypen aanwezig. In de borders, die met name aan de westzijde van de oude meubelwinkel liggen zijn overwegend aangeplante soorten aanwezig. Hiertussen groeit ook de licht beschermde Kleine maagdenpalm als bodembedekker. De soort is hier aangeplant. Van een wilde groeiplaats is geen sprake. In het gras zijn diverse algemene kruiden aangetroffen (ondermeer Madelief, Mannetjesereprijs, Paardenbloem). Aan de randen van het plangebied is een opgaande begroeiing aanwezig waarin Spaanse aak, Esdoorn, Meidoorn, Hazelaar en Klimop de vegetatie domineren. De vegetatie langs de vochtige laagte bestaat vooral uit Riet. Terreindelen met geschikte groeiomstandigheden voor juridisch zwaarder beschermde soorten zijn niet aanwezig.

Effecten en vervolg

Flora met een juridisch zwaarder beschermingsregime is niet aanwezig. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

2.2 VOGELS

Voorkomen

Jaarrond beschermde soorten

De aanwezigheid van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen in bebouwde kommen beperkt zich tot Huismus en Gierzwaluw. Beide soorten zijn in de omgeving van het plangebied op enkele locaties vastgesteld. Tijdens de veldverkenning is geen activiteit van deze soorten op de locatie van de oude meubelwinkel vastgesteld. Het is voldoende aannemelijk gemaakt dat Gierzwaluw en Huismus niet aanwezig zijn in het plangebied. In de woning naast de voormalige meubelwinkel (Torenstraat 23/25) broedt de Gierzwaluw onder de dakpannen met 1 paar (figuur 4).

Algemene broedvogels

Aan de achterzijde van de meubelwinkel is een oud nest aangetroffen van de Boerenzwaluw. Het nest bevindt zich in de U-balken in de dakconstructie. Ten tijde van de veldverkenning is vastgesteld dat het nest niet wordt gebruikt door Boerenzwaluwen. Mogelijk dat het nest in gebruik is genomen door een andere soort (Witte kwikstaart, Merel of Zwarte Roodstaart). Naast bovengenoemde soorten zijn Houtduif, Vink, Tjiftjaf, Roodborst en Winterkoning waargenomen. De meeste soorten broeden in het opgaande groen aan de rand van het plangebied. Het is niet uitgesloten dat er daarnaast nog andere soorten in het gebied voorkomen.

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde soorten

Soorten met een jaarrond beschermde verblijfplaats zijn niet aanwezig. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

Algemene broedvogels

Werkzaamheden die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van nesten. Dit betreft zowel de vogels die in het plangebied zelf broeden als de vogels die binnen de beïnvloedingssfeer van de werkzaamheden broeden. Dergelijke verstoring is niet toegestaan en hiervoor wordt bovendien geen ontheffing verleend.

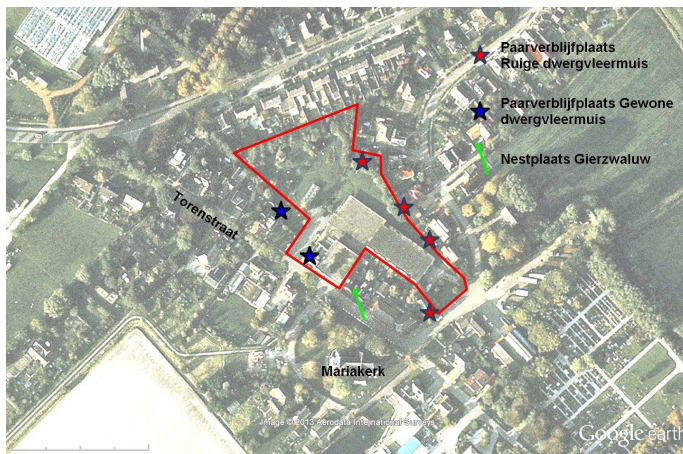
Figuur 3: Oud nest van de Boerenwaluw.

Werkzaamheden (sloop en rooien van beplanting) dienen daarom in eerste instantie buiten het broedseizoen plaats te vinden. Gelet op de aanwezige soorten loopt het broedseizoen globaal van maart tot en met juli.

2.3 VLEERMUIZEN

Verblijfplaatsen

In het plangebied zijn verblijfplaatsen vastgesteld van de Gewone dwergvleermuis en de Ruige dwergvleermuis. Het betreft in alle gevallen paarverblijfplaatsen. Dit zijn verblijfplaatsen van solitaire mannetjes, die in de nazomer worden gebruikt om vrouwtjes te lokken om mee te paren. Eén van de paarverblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis is vastgesteld in de hoogbouw nabij de ingang van de voormalige meubelwinkel.

Figuur 4: Aanwezigheid van zwaar beschermde soorten in en in de nabijheid van het plangebied.

De exacte locatie van de verblijfplaats kon niet worden vastgesteld, maar vermoedelijk wordt de verblijfplaats bereikt via spleetvormige ruimtes achter de gevelbetimmering onder de nok van het dak. Een tweede paarverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis ligt net buiten de begrenzing van het onderzoeksgebied. In het plangebied zijn daarnaast vier paarverblijfplaatsen vastgesteld van de Ruige dwergvleermuis. Verblijfplaatsen van deze soort zijn vastgesteld in boomholtes in de houtsingel (3) en in een schuurtje buiten de begrenzing van het plangebied (1). Tijdens de voorjaarsrondes (7 juni en 5 juli) zijn geen vleermuizen waargenomen die duiden op de aanwezigheid van verblijfplaatsen. De aanwezigheid van kraamverblijfplaatsen van vleermuizen (vrouwtjes met jongen) kan daarmee worden uitgesloten.

Belangrijke vliegroutes

Binnen het plangebied zijn geen lijnvormige opgaande landschapselementen aanwezig die kunnen fungeren als belangrijke vliegroute. De houtsingel wordt onregelmatig gebruikt door vleermuizen uit de omgeving om zich te oriënteren. Uit het onderzoek blijkt dat de vleermuizen uit de omgeving zich min of meer diffuus verspreiden en daarbij geen vaste vliegroutes gebruiken. De aanwezigheid van (belangrijke) vliegroutes kan daarom worden uitgesloten.

Belangrijk foerageergebied

De groenzone achter de oude meubelwinkel fungeert hooguit als marginaal foerageergebied voor vleermuizen die in de omgeving verblijven. In het gebied zijn regelmatig foeragerende Gewone dwergvleermuizen (maximaal 3) waargenomen. Daarnaast wordt incidenteel gefoerageerd door Ruige dwergvleermuizen (maximaal 3) en één Gewone grootoorvleermuis. Tijdens het onderzoek is vastgesteld dat de vleermuizen slechts kort in de groenzone aanwezig zijn. Er is geen sprake van de aanwezigheid van belangrijk foerageergebied.

Effecten en vervolg

De sloop van de aanwezige bebouwing zal leiden tot het verdwijnen één paarverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis. Het gaat daarbij in totaal om tenminste één mannelijke vleermuis, mogelijk vergezeld van enkele vrouwelijke vleermuizen. Omdat de ontwikkelingen vooral zijn gericht op de bebouwing in het terrein zullen de werkzaamheden niet leiden tot het verdwijnen van de vastgestelde paarverblijfplaatsen van de Ruige dwergvleermuis in de groenzone.

De sloop en nieuwbouw zal niet leiden tot het verdwijnen van de lokale populatie van de Gewone dwergvleermuis. De verblijfplaatsen binnen het plangebied vormen samen met verblijfplaatsen in de omgeving (bebouwde kom Uithuizermeeden) een netwerk met onderlinge uitwisseling. Binnen het onderzoeksgebied is alleen een paarverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis aanwezig. Paarverblijfplaatsen zijn binnen het hele netwerk van verblijfplaatsen de minst kwetsbare vorm van verblijfplaatsen. Essentieel foeragegebied en essentiële vliegroutes zijn niet aanwezig. Effecten en vervolgstappen zijn derhalve niet aan de orde voor deze functies.

2.4 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Voorkomen

De aanwezigheid van grondgebonden zoogdieren met een zware of matig zware bescherming is op voorhand uit te sluiten. Binnen het plangebied zijn geen terreindelen aanwezig die geschikt leefgebied kunnen vormen voor dergelijke soorten.

Effecten en vervolg

In het plangebied zijn geen juridisch zwaarder beschermde grondgebonden zoogdieren aanwezig. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

2.5 REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Voorkomen

De aanwezigheid van (beschermde) reptielen kan op voorhand worden uitgesloten. Het terrein is niet geschikt als leefgebied van reptielen. Ook de aanwezigheid van amfibieën met een zwaarder beschermingsregime (bijvoorbeeld Poelkikker, Rugstreeppad) kan worden uitgesloten. Deze soorten komen niet in de omgeving van Uithuizermeeden voor (telmee.nl). De smalle dichtgegroeide watergang is uitsluitend geschikt als leefgebied voor een aantal licht beschermde amfibieën.

Effecten en vervolg

Reptielen en amfibieën met een juridisch zwaarder beschermingsregime komen niet in het plangebied voor. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

2.6 VISSEN

Voorkomen

De dichtgegroeiende watergang is hooguit geschikt als leefgebied voor een aantal algemene niet beschermde vissen. Voor vissen met een juridisch zwaarder beschermingsregime is de watergang geen geschikt leefgebied.

Effecten en vervolg

Beschermde vissen komen niet in het plangebied voor. Effecten en vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

2.7 OVERIGE SOORTEN

Voorkomen

Het voorkomen van overige soorten met een juridisch zwaarder beschermingsregime (libellen, dagvlinders en andere ongewervelden) kan op voorhand worden uitgesloten. Voor deze soorten is geen geschikt leefgebied aanwezig.

Effecten en vervolg

Effecten en vervolgstappen zijn niet aan de orde.

2.8 LICHT BESCHERMDE SOORTEN

Voorkomen

Naast de in dit hoofdstuk behandelde matig en zwaar beschermde soorten, zal ook een aantal licht beschermde soorten voorkomen. In tabel 2 is hiervan een overzicht opgenomen.

Tabel 2: Overzicht van licht beschermde flora en fauna die (waarschijnlijk) in het plangebied aanwezig is.

Soortgroep	Soort	Type waarneming
Zoogdieren	Egel <i>Erinaceus europeus</i>	waarschijnlijk aanwezig
	Bosmuis <i>Apodemus sylvaticus</i>	waarschijnlijk aanwezig
	Bosspitsmuis <i>Sorex araneus</i>	waarschijnlijk aanwezig
	Huisspitsmuis <i>Crocidura russula</i>	waarschijnlijk aanwezig
Amfibieën	Bruine kikker <i>Rana temporaria</i>	mogelijk aanwezig
	Bastaardkikker <i>Rana klepton esculenta</i>	aanwezig in watergang
	Gewone pad <i>Bufo bufo</i>	mogelijk aanwezig

Effecten en vervolg

Negatieve effecten op licht beschermde planten en dieren zullen niet leiden tot het vernietigen van hele populaties. Het betreft allemaal algemene soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Schade aan soorten waarvoor een vrijstelling geldt voor de Flora- en faunawet hoeft niet te worden gecompenseerd. Op deze soorten is de zorgplicht wel van kracht (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht bepaalt dat men wilde planten en dieren zo min mogelijk schade dient te berokkenen.

3 CONCLUSIES

3.1 SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN

Met betrekking tot de aanwezigheid van zwaar beschermde en matig zwaar beschermde soorten kan op basis van het uitgevoerde onderzoek het volgende geconcludeerd worden:

- in de onderzochte bebouwing is één paarverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis aanwezig;
- in de groenzone zijn drie paarverblijfplaatsen van de Ruige dwergvleermuis aanwezig;
- het plangebied biedt voor diverse algemene broedvogels geschikte nestgelegenheid.

De aanwezigheid van andere soorten met een zware of matig zware bescherming kan op basis van deze toetsing worden uitgesloten.

De overige in het plangebied gevonden en te verwachten soorten zijn licht beschermd. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft voor deze soorten niet te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (zie Bijlage 1) is dan wel van kracht.

3.2 SAMENVATTING VERVOLG

De sloop van de bebouwing zal leiden tot het verdwijnen van één paarverblijfplaats van de Gewone dwergvleermuis. Vanwege de aanwezigheid van deze verblijfplaats is er sprake van een ontheffingsplichtige ingreep. Er wordt namelijk een vaste rust- en verblijfplaats van een zwaar beschermde diersoort verwijderd, hetgeen per definitie leidt tot overtreding van de Flora- en faunawet en daarmee tot een ontheffingsplicht. Een eerdere redeneerwijze, waarbij er bij voldoende mitigatie vanuit werd gegaan dat negatieve effecten werden voorkomen en zo een ontheffingsprocedure kon worden vermeden houdt geen stand meer door een recente uitspraak van de Raad van State (zaaknummer 201104809/1/A3, uitspraak 11 juli 2012). Om een ontheffing verleend te krijgen moet er sprake zijn van zwaarwegende belangen:

1. bescherming van flora en fauna;
2. volksgezondheid of openbare veiligheid;
3. dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

Een ontheffingsaanvraag dient samen met een activiteitenplan te worden ingediend bij het Ministerie van EZ. In het activiteitenplan worden mitigerende maatregelen beschreven om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken en wordt een onderbouwing gegeven van het wettelijk belang van de activiteit.

Op hoofdlijnen zijn de volgende vormen van mitigatie aan de orde:

- Het aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen in de omgeving.
- Het toegankelijk maken van de nieuwbouw voor vleermuizen.
- Het aanpassen van de planning van de sloop op de levenscyclus van vleermuizen.
- De daadwerkelijk sloop zodanig uitvoeren dat schade aan vleermuizen wordt voorkomen.

Omdat de ontwikkelingen vooral zijn gericht op de bebouwing in het terrein zullen de werkzaamheden niet leiden tot het verdwijnen van de vastgestelde paarverblijfplaatsen van de Ruige dwergvleermuis in de groenzone. Vervolgstappen zijn daarom niet aan de orde.

De aanwezigheid van een aantal algemene broedvogels leidt daarnaast tot de noodzaak om de sloopwerkzaamheden buiten het broedseizoen uit te voeren. Het broedseizoen loopt globaal van begin maart tot en met juli.

De aanwezigheid van licht beschermde planten en dieren zullen niet leiden tot het vernietigen van hele populaties. Het betreft allemaal algemene soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Op deze soorten is de zorgplicht wel van kracht.

4 BRONNEN

Brouwer, T., B. Crombaghs, A. Dijkstra, A.J. Scheper en P.P. Schollemma, 2008. Vissenatlas Groningen Drenthe. Verspreiding van zoetwatervissen in Groningen en Drenthe in de periode 1980 - 2007. Uitgeverij Profiel, Bedum.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. Nationaal natuurhistorisch museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

DR-loket, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten Flora- en faunawet.

Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.

Internetpagina's

telmee.nl

BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET

Wetsartikelen

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Beschermingscategorieën

De Flora- en faunawet in samenhang met het Besluit en de Regeling beschermde dier- en plantensoorten biedt de mogelijkheid tot het verkrijgen van vrijstellingen en ontheffingen van die verboden, mits aan voorwaarden wordt voldaan. De volgende beschermingsregimes worden onderscheiden:

Licht beschermde soorten. Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling, mits bij ingrepen sprake is van de uitvoering van bepaalde werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Matig zwaar beschermde soorten. Dit betreft soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling of ontheffing wordt verleend. Voor deze soorten geldt een vrijstelling, als volgens een door de Minister van LNV (thans EL&I) goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Als niet volgens een gedragscode wordt gewerkt, zal voor deze soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Deze ontheffing wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten (de zogenaamde lichte toets).

Zwaar beschermde soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, alsmede soorten die voorkomen op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn alsmede de van nature binnen de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Een ontheffing met betrekking tot deze soorten wordt verleend als wordt voldaan aan drie criteria: 1) er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten; 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang; 3) er is geen andere bevredigende oplossing. Aan de alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zogenaamde uitgebreide toets.

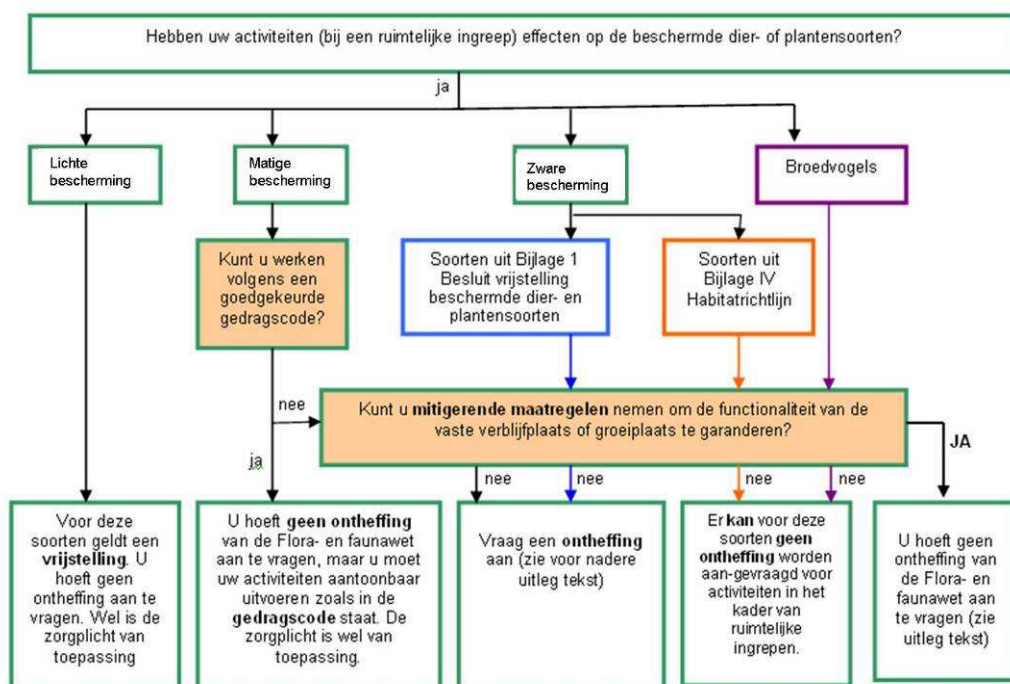
Broedvogels Voor vogels, evenals voor diersoorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bepaalde soorten die bij amvb zijn aangewezen, geldt ingevolge de Flora- en wet het zwaardere beschermingsregime. Dit beschermingsregime is aan de orde bij de ontheffingverlening. Werkzaamheden waarbij nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen worden beschadigd, vernield, uitgehaald, weggenomen of verstoord, zijn op grond van artikel 11 Flora-

en faunawet verboden. Voor veel vogels wordt aangenomen dat zij alleen tijdens het broedseizoen een nestplaats respectievelijk een vaste rust- en verblijfplaats hebben en buiten deze periode niet. Om te voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met het verbod van artikel 11 Flora- en faunawet, dient in dat geval het broedseizoen te worden ontzien. Voor een kleine groep vogels geldt dat zij hun nestplaatsen respectievelijk hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik (kunnen) hebben. Deze plaatsen vallen dan ook jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 11. De vogelsoorten waarvoor dit geldt, zijn door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I vermeld op de "Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep" van augustus 2009. Door het treffen van mitigerende maatregelen kan worden voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met de verbodsbepaling van artikel 11 Flora- en faunawet. Indien aantasting of versterking van de nestplaats of de vaste rust- en verblijfplaats niet te voorkomen is, dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

TOETSINGSKADER FLORA- EN FAUNAWET

Stroomschema

Op 26 augustus 2009 is door het toenmalige ministerie van LNV een aangepast beoordelingsschema voor de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen gepubliceerd (Min. LNV, 2009). Centraal in deze beoordelingswijze staan de mitigerende maatregelen waarmee de functionele leefomgeving van beschermde planten en dieren behouden moet blijven. Pas als de effecten van de beoogde ruimtelijke ingrepen op beschermde soorten niet gemitigeerd kunnen worden, is er in het kader van de Flora- en faunawet sprake van een ontheffingsplicht. In het stroomschema in figuur A is de beoordelingswijze voor soorten met een verschillend beschermingsregime uitgewerkt.

Figuur A. Stroomschema van de werking van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen (op basis van: ministerie van LNV, 2009).

Mitigatie als uitgangspunt

Als er bij de effectenbeoordeling van een activiteit is vastgesteld dat negatieve gevolgen op beschermde soorten kunnen optreden (dat wil zeggen: overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 8 t/m 12 in de Flora- en faunawet), zijn vervolgstappen aan de orde. Met uitzondering van de categorie 1 soorten, waarvoor een vrijstelling geldt, staat het treffen van mitigerende maatregelen hierbij steeds centraal. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkomen van negatieve gevolgen van een activiteit. Onder mitigatie valt bijvoorbeeld het aanpassen van de planning van de werkzaamheden op de aanwezigheid van beschermde soorten, het wegvangen van dieren voorafgaand aan werkzaamheden of het aanbieden van alternatieve verblijf- en foerageerplekken.

De mitigerende maatregelen zijn voldoende als de functionaliteit van het leefgebied continu behouden blijft. Belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Het leefgebied omvat naast een voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats ook de foerageergebieden en de migratieroutes die nodig zijn om de verblijfplaats te gebruiken.
- Ook een tijdelijke achteruitgang als gevolg van de activiteit is niet toegestaan. De mitigatie moet dus al werken op het moment dat het negatieve effect van de activiteit optreedt.
- Over het succes van de mitigerende maatregel dient een hoge mate van zekerheid te bestaan. Deze zekerheid kan bijvoorbeeld verkregen worden door wetenschappelijk onderzoek of aantoonbare praktijkervaringen.

Procedures per beschermingscategorie

Uit figuur A. blijkt dat er bij elke beschermingscategorie op een andere manier invulling gegeven kan worden aan de mitigatie van effecten.

Licht beschermde soorten. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Er geldt geen mitigatieverplichting. Wel is de zorgplicht van toepassing. Deze plicht houdt in dat iedereen bij al zijn handelen nadelige gevolgen voor alle in het wild levende dieren en planten zoveel mogelijk moet voorkomen. Het onnodig toebrengen van schade is niet toegestaan.

Matig beschermde soorten. Voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen kan bij matig beschermde soorten worden teruggegrepen op een goedgekeurde gedragscode (of eventueel zelf een gedragscode worden opgesteld). Gedragscodes worden opgesteld door sectoren (zoals waterschappen, gemeenten of de bouwsector) en ter goedkeuring voorgelegd aan Dienst Regelingen. Iedereen kan gebruik maken van deze gedragscodes voor zover de betreffende activiteit en het effect hiervan op beschermde soorten in de gedragscode zijn opgenomen. De situatiespecifieke uitwerking van de mitigatie moet dan worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Als geen gedragscode beschikbaar is, geldt de werkwijze zoals bij zwaar beschermde -soorten is beschreven.

Zwaar beschermde soorten. Het werken volgens een gedragscode is bij zwaar beschermde soorten niet toegestaan. De mitigerende maatregelen moeten in dit geval worden vastgelegd in een activiteitenplan. In de praktijk zullen de mitigerende maatregelen die in een activiteitenplan worden vastgelegd veel overeenkomst vertonen met een werkprotocol voor matig beschermde soorten. Een wezenlijk verschil is dat er geen goedkeuring van Dienst Regelingen aan een activiteitenplan ten grondslag ligt. Formeel is deze goedkeuring niet nodig; met de uitvoering van mitigerende maatregelen worden negatieve effecten immers voorkomen. Het Ministerie van EL&I adviseert echter wel om het activiteitenplan ter beoordeling aan Dienst Regelingen voor te leggen. Een positieve afwijzing van de aanvraag van Dienst Regelingen verkleint de kans op vertraging, bijvoorbeeld als er iemand bezwaar maakt tegen de plannen.

Vogels. Voor broedvogels bestaat de mitigatie in de regel uit het ontzien van de broedtijd of het treffen van maatregelen om te voorkomen dat vogels in het projectgebied tot broeden komen. Voor soorten met een jaarrond beschermde nestplaats is daarnaast een omgevingscheck vereist. Hierbij moet worden vastgesteld of de soort zelfstandig in de omgeving

een vervangend nest kan vinden. Is dat niet het geval dan moet een alternatief nest worden aangeboden. Als ook dat niet mogelijk is, geldt er een ontheffingsplicht.

Ontheffingsplicht

Op het moment dat de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten met het uitvoeren van mitigerende maatregelen niet gegarandeerd kan worden, is er sprake van een ontheffingsplicht. De aanvraag voor een ontheffing, of bij een WABO-procedure voor een zogenaamde verklaring van geen bedenkingen, wordt door Dienst Regelingen op de volgende criteria beoordeeld:

1. De gunstige staat van instandhouding van de soort
2. Is er sprake van een wettelijk belang (niet voor matig beschermde soorten)
3. Is er een alternatieve oplossing (niet voor matig beschermde soorten).

Dienst Regelingen zal beoordelen of het wettelijk belang zwaarder weegt dan overtreding van de verbodsbepalingen.

Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (dit betreft een aantal van de zwaar beschermde soorten, waaronder alle vleermuizen) alsmede voor broedvogels geldt dat ruimtelijke ingrepen geen wettelijk belang zijn voor een ontheffing. Er dient sprake te zijn van een zwaarder belang, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid of grote redenen van openbaar belang. Als dit zwaardere belang niet aanwezig is, is voor deze soorten het uitvoeren van voldoende mitigerende maatregelen de enige manier om doorgang aan het initiatief te kunnen geven.

Rode lijsten

Soorten zijn opgenomen in Rode lijsten als ze worden bedreigd in hun voortbestaan. Deze lijsten omvatten verdwenen, ernstig bedreigde, bedreigde, kwetsbare en gevoelige planten en dieren in Nederland, verdeeld over achttien soortgroepen. Maatgevend voor plaatsing op deze lijst is mede de mate van afname van een soort in de afgelopen jaren. De Rode lijst biedt echter geen bescherming zoals de Flora- en faunawet dat doet. Voor het Ministerie van LNV zijn de Rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie streeft ernaar dat een volgende Rode lijst, die per soortgroep elke tien jaar verschijnt, kleiner zal zijn dan de huidige lijst. Hiertoe stimuleert het Ministerie dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties mag worden verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten (Ministerie van LNV, 2004). In de Rode lijst worden diverse categorieën onderscheiden:

- ernstig bedreigd (EB): zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- bedreigd (BE): sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
- kwetsbaar (KW): matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- gevoelig (GE): stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

november 2013

Vormgeving:
Joop Striker, Assen